

DOI 10.37491/UNZ.80.11
УДК 34.037

Віктор ГРИЩУК¹,
Володимир РИБАЛКО²

МАЛОЗНАЧНІСТЬ У ВЧИНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 130 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Проаналізовано судову практику звільнення правопорушників у зв'язку з малозначністю від адміністративної відповідальності, передбаченої ст. 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Розкрито проблеми тлумачення оцінного поняття «малозначність» як підстави для звільнення від адміністративної відповідальності за ст. 130 КУпАП. Розглянуто найбільш поширені на практиці випадки віднесення керування транспортним засобом у стані сп'яніння до малозначних адміністративних правопорушень, зокрема: «низький рівень етанолу в крові», «наявність пом'якшуючих обставин», «позитивна поведінка особи після вчинення правопорушення», «настання стану сп'яніння внаслідок вживання лікарських засобів», «не вилучення працівниками поліції транспортного засобу». Проведено розмежування

¹ доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
член Вищої ради правосуддя,
Вища рада правосуддя (м. Київ),
v.hryshchuk@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-6781-9243>.

² кандидат юридичних наук,
інспектор, Вища рада правосуддя (м. Київ),
rybalkovolodymyr@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-9939-4713>.

протиправної поведінки особи, яка містить всі ознаки адміністративного правопорушення, адміністративних правопорушень з формальним складом, обставин, що пом'якшують відповідальність, та малозначного адміністративного правопорушення. Зазначено, що для констатації малозначності правопорушення не повинні братися до уваги поведінка особи після вчиненого правопорушення та обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Встановлено, що щире каяття винного, вчинення правопорушення особою вперше або особою, яка раніше не притягалась до адміністративної відповідальності, тяжкий матеріальний стан правопорушника, відшкодування заподіяної шкоди та наявність утриманців, як і 10 років тому, продовжують залишатися найпоширенішими підставами для звільнення правопорушників від адміністративної відповідальності через малозначність. Позитивно оцінено збільшення до одного року терміну накладення адміністративного стягнення за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 130 КУпАП.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, малозначність адміністративного правопорушення, звільнення від адміністративної відповідальності, термін накладення адміністративного стягнення.

Порушення правил дорожнього руху щорічно призводить до людських жертв і значних матеріальних збитків. Як свідчать статистичні дані Патрульної поліції України, лише за перші п'ять місяців 2021 року кількість ДТП через керування транспортним засобом у стані сп'яніння становить 1894, травмовано — 378 осіб, загинуло — 28 осіб [1].

Як на практиці, так і у науковій юридичній літературі, неодноразово порушено питання про можливість звільнення водія за керування транспортним засобом у стані сп'яніння, зважаючи на малозначність [2]. Це питання є також частиною проблематики розмежування адміністративного правопорушення та малозначного проступку.

Рішення про звільнення від адміністративної відповідальності за малозначністю не є простим, адже діяння охоплює всі елементи складу адміністративного правопорушення та є адміністративно караним [3, с. 97]. КУпАП не наводить ознак малозначного адміністративного правопорушення, не дає його чіткого визначення та критеріїв для тлумачення, що зумовлює його неправильне трактування і призводить до помилкового звільнення правопорушника від відповідальності. Зважаючи на те, що відсутні роз'яснення Верховного Суду щодо застосування оцінного поняття «малозначність», це лише сприяє його довільному багатоманітному трактуванню на практиці.

Ст. 22 КУпАП визначає, що в разі малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності й обмежитись усьм зауваженням.

Оцінне поняття «малозначність» не знайшло свого однакового розуміння ні в науковій літературі, ні на практиці. На думку одних учених, малозначні правопорушення — це такі діяння, які не зумовлюють великої суспільної шкідливості, у вчиненні яких правопорушник щиро розкається, діяння, що не заподіяли або не здатні були заподіяти значної шкоди охоронюваним законом цінностям [4, с. 69], а також якщо заподіяна матеріальна шкода є незначною та була добровільно відшкодована [5, с. 34].

На думку С. О. Резніка, малозначними адміністративними правопорушеннями є діяння, санкції яких перевищують розмір заподіяної шкоди або передбачають такі види стягнень, як попередження та штраф до 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Учений стверджує, що до малозначних також слід віднести діяння, спосіб вчинення якого не призвів і не міг призвести до заподіяння значної шкоди, або діяння, внаслідок яких розмір доходів, одержаних протиправним шляхом, є незначним. Науковець до ознак малозначного адміністративного правопорушення відносить діяння, які вчинені з необережності, якщо наявні обставини, котрі пом'якшують адміністративну відповідальність, або правопорушення вчинено вперше [6, с. 15–16].

Протилежної позиції дотримуються В. М. Панькевич та Т. І. Сухоребра. Вони наполягають на тому, що щире каєття, добровільне відшкодування заподіяної шкоди та інші обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, не є ознаками малозначного адміністративного правопорушення. На їхню думку, ці обставини повинні враховувати під час призначення покарання, але не звільняють від нього [7, с. 238]. Науковці також стверджують, що більшість адміністративних проступків сконструйовані з формальним складом та не заподіюють значної шкоди. Тому вони погоджуються з позицією С. В. Веремієнко та Л. В. Шестак про те, що є хибною позиція про віднесення всіх адміністративних правопорушень із формальним складом до малозначних [3, с. 97; 7, с. 238].

Головне науково експертне управління Апарату Верховної Ради України дає визначення малозначності як формальної категорії, відповідно до якої шкода, заподіяна суспільним інтересам, є настільки малою, що діяння хоча й має формальні ознаки правопорушення, але не може бути назване суспільно шкідливим і не потребує застосування адміністративного стягнення (висновок від 11 лютого 2020 р. на проект Закону № 1231-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху») [8].

Розглянемо найбільш поширені на практиці випадки віднесення керування транспортним засобом у стані сп'яніння до малозначних кримінальних правопорушень.

Першим таким прикладом є «*низький рівень етанолу в крові*». До малозначних, на думку деяких правозастосувачів, можна віднести такі, в яких вміст етанолу в крові водія є порівняно незначним. Наприклад, 0,24, 0,34 чи 0,47 проміле (справи № 285/94/18 [9], 285/3490/18 [9], 285/908/19 [11]). Інколи суди доходять висновків, що у зв'язку з тим, що водій випив лише

100 г горілки (справи № 446/214/20, 446/979/20) [12] або вживав лише пиво і слабоалкогольні напої (справа № 446/893/20) [13], то це могло призвести до незначного алкогольного сп'яніння, а тому свідчить про малозначність вчиненого. Однак такий підхід не можна вважати правильним.

Чинне законодавство чітко визначило мінімальну межу, якій має дорівнювати вміст алкоголю, наявного у крові водія. Як визначено п. 7 розд. II Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, допустима наявність алкоголю у крові людини, яка керує транспортним засобом, — 0,2 проміле [14]. На відміну від законодавства Федеративної Республіки Німеччини, Французької Республіки, Республіки Польща, Естонської Республіки, український законодавець не диференціює відповідальність за керування у стані сп'яніння залежно від рівня алкоголю в крові. Наприклад, польське законодавство виділяє два рівні вмісту алкоголю у крові, за які водій може бути покараний:

1) стан після вживання алкоголю — рівень алкоголю в крові від 0,2 до 0,5 проміле;

2) нетверезий стан — рівень алкоголю в крові понад 0,5 проміле. Тому стан сп'яніння та відповідно наявність складу адміністративного правопорушення за чинним в Україні законодавством потрібно констатувати, навіть у тому випадку, якщо вміст етанолу в крові водія є вищим від допустимої норми хоча б на 0,01 проміле. Якщо ж рівень етанолу в крові становить 0,2 і менше проміле, потрібно констатувати, що в діях водія відсутні ознаки складу адміністративного правопорушення, а не стверджувати про малозначність діяння.

Другою обставиною, що слугує підставою для висновку про малозначність правопорушення, є **«відсутність тяжких наслідків»**. Варто зазначити, що малозначність діяння та відсутність шкідливих наслідків — це ознаки, які нерозривно пов'язані між собою. Водночас не потрібно ототожнювати адміністративні правопорушення з формальним складом та малозначні правопорушення. У першому випадку факт вчинення адміністративного правопорушення містить склад закінченого проступку, незалежно від того, чи наявні наслідки. Адміністративне правопорушення, визначене ст. 130 КУпАП, є з формальним складом. Воно має дуже високу суспільну шкідливість, тому малозначним його не можна вважати, незважаючи на те, призвело чи ні керування транспортним засобом у стані сп'яніння до дорожньо-транспортних пригод, людських травм чи матеріальних збитків. Такі наслідки не можна розглядати обов'язковою ознакою складу адміністративного правопорушення, визначеного ст. 130 КУпАП, а за їх настання дії правопорушника додатково підлягають кваліфікації, передбаченій іншими статтями Особливої частини КУпАП. У випадку настання кримінально-караних наслідків дії особи слід визначати, зважаючи на певні частини ст. 286 КК України, а стан сп'яніння виступатиме як обтяжуюча обставина (постанови Великої Палати Верховного Суду від 21 серпня 2019 р. у справі № 682/956/17 [15]).

Третьою і достатньо поширеною підставою для висновку про малозначність правопорушення у практиці судів є **«наявність пом'якшуючих обставин»** (щиросердечне розкаяння винного, скоєння адміністративного правопорушення уперше, наявність проблем зі здоров'ям, заслуги перед державою, наявність позитивної характеристики, зважаючи на молодий вік правопорушника, перебування на утриманні винного неповнолітніх дітей, проживання у скрутному матеріальному становищі тощо). У судових справах зазначається, що правопорушник «є єдиним повнолітнім членом багатодітної родини», «має на утриманні малолітніх дітей», «сирота з дитинства, батьки щодо нього позбавлені батьківського піклування, фактично перебуває на утриманні бабусі», «є студентом денної форми навчання, навчається на платній формі навчання», «має на утриманні малолітню дитину та студента, який навчається на платній формі навчання», «є непрацездатною особою (пенсіонер) та отримує мінімальний розмір пенсії», «за станом здоров'я потребує постійного медичного лікування», «на утриманні має батьків пенсіонерів, батько інвалід I групи», «має на утриманні трьох малолітніх дітей, а також жінку, яка є інвалідом III групи», «є інвалідом II групи», «має на утриманні малолітню дитину, яку виховує сама, отримує пенсію по втраті годувальника у зв'язку зі смертю чоловіка» (справи про адміністративні правопорушення № 285/94/18 [16], 285/287/18 [17], 285/487/18 [18], 133/899/18 [19], 285/3218/18 [20], 285/3490/18 [21], 285/3056/18 [22], 278/2610/18 [23], 285/4370/18 [24], 285/4250/18 [25], 285/908/19 [26], 285/600/19 [27], 285/903/19 [28], 285/1477/19 [29], 285/2759/19 [30], 285/3311/19 [31], 285/2816/19 [32], 285/1077/20 [33], 285/1360/20 [34], 285/1737/20 [35]).

Усі вищезазначені обставини, незважаючи на їхню безсумнівну важливість, не перетворюють адміністративне правопорушення у малозначиме. Вони можуть бути причинами, що можуть пом'якшити несення відповідальності за адміністративне правопорушення, однак не звільняють від нього.

Верховний Суд у постанові від 17 грудня 2015 р. у кримінальній справі № 5-152кс15 (рішення про помилковий висновок суду щодо малозначності діяння на прикладі закінченого замаху на крадіжку) дійшов висновку про те, що посткримінальну поведінку особи можна розглядати лише як правову підставу для пом'якшення покарання, але не можна розглядати як підставу для виявлення наявності або відсутності малозначності діяння. Аналогічний висновок є актуальним і для адміністративного права. Позитивна поведінка водія після вчинення адміністративного правопорушення і наявність обставини, що пом'якшують відповідальність, не є тими ознаками, на підставі яких можна стверджувати про малозначність адміністративного правопорушення [36].

У дисциплінарній практиці Вищої ради правосуддя є випадки, коли суддя обґрунтовує свою позицію про віднесення правопорушення, визначеного ст. 130 КУпАП, до малозначного **«позитивною поведінкою особи після його вчинення»**. Стверджує, що особа виправилася, зробила для себе відповідні висновки і більше не притягувалася до відповідальності за керування у стані сп'яніння.

Варто зазначити, що ухвалення суддею рішення про звільнення від відповідальності водія, який керував транспортним засобом у стані сп'яніння, дійсно може призвести до глибокого переосмислення ним свого вчинку та усвідомлення своєї помилки, однак він може зробити і повністю протилежний висновок про допустимість і безкарність таких дій. Суд не може передбачити майбутню поведінку особи. Зважаючи на це, обіцянки правопорушника виправитися і більше не вчиняти аналогічні правопорушення не повинні братися до уваги у процесі вирішення питання про можливість віднесення правопорушення до малозначних.

Ще однією підставою для звільнення водія від керування транспортним засобом у стані сп'яніння у зв'язку з малозначністю, яка трапляється в судовій практиці, є **«настання стану сп'яніння внаслідок вживання лікарських засобів»** (справи № 446/1936/19 [37], 446/1889/19 [38]).

Таку практику, звичайно, не можна вважати правильною, оскільки вона не відповідає принципу законності та порушує як приписи Правил дорожнього руху, так і ст. 130 КУпАП.

Як визначено підп. «а» і «б» п. 2.9 Правил дорожнього руху, які затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 1306 від 10 жовтня 2001 р., водій не має права керувати транспортним засобом, якщо він вжив лікарські препарати, внаслідок впливу яких можливе зниження уваги і зменшення швидкості реакції [39]. У разі порушення цього положення визначена адміністративна відповідальність, встановлена ч. 1 ст. 130 КУпАП.

Для правової оцінки вчиненого за ст. 130 КУпАП не важливо, якою є причина перевищення допустимої норми етанолу в крові водія: вживання алкогольних напоїв чи лікарських препаратів. Водій, який здійснює керування під впливом лікарських препаратів, так само, як і водій у стані сп'яніння, викликає небезпеку не лише для себе, але й для інших учасників дорожнього руху. Такі дії є однаково суспільно шкідливими і караними.

Трапляються випадки, коли до малозначних відносять діяння лише на тій підставі, що **«працівники поліції не вилучили у водія транспортний засіб»** (справи № 446/893/20 [40], 446/895/20 [41], 446/979/20 [42]). Таку практику вважати правильною не можна. По-перше, якщо можна стверджувати, що водій перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, до чого призвело вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та зменшують швидкість реакції, як визначено вимогами ст. 265 та 266 КУпАП, поліцейський у водія тимчасово вилучає посвідчення та відсторонює його від керування транспортним засобом. По-друге, тимчасове затримання транспортного засобу дозволяється у виняткових випадках, зокрема якщо розміщення транспортного засобу значною мірою створює перешкоди дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху (ст. 265 КУпАП). По-третє, критерієм малозначності правопорушення не можуть бути процедурні дії працівників поліції під час складання щодо особи протоколу про адміністративне правопорушення. Правове значення для оцінки проступку як малозначного мають винятково його об'єктивні та суб'єктивні ознаки, суспільна цінність об'єкта посягання, завдана йому шкода, відсутність характерної для адміністративного правопорушення суспільної шкідливості.

Підбиваючи підсумки, потрібно звернути увагу на розгляд найважливішого питання: чи можуть діяння, що визначені у ст. 130 КУпАП, взагалі вважатися малозначними?

Донедавна адміністративне законодавство не містило прямих обмежень для суду щодо застосування звільнення від адміністративної відповідальності у разі наявності малозначності правопорушення. Однак із 17 березня 2021 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху» [43]. Згідно із цим законом ст. 22 КУпАП доповнено приміткою про те, що положення про малозначність не застосовуються до правопорушень, встановлених ст. 130 цього Кодексу. На думку Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України, у цій примітці не було необхідності, оскільки, зважаючи на ступінь суспільної шкідливості ст. 130 КУпАП та її санкцію, це правопорушення не може бути віднесено до малозначних правопорушень, за вчинення яких можна обмежитись усним зауваженням [44].

Суди апеляційних інстанцій також неодноразово доходили висновку про те, що характер правопорушень, які визначені ст. 130 КУпАП, становить підвищену суспільну шкідливість, і неможливо звільнити від адміністративної відповідальності, зважаючи на малозначність (наприклад, постанова Вінницького апеляційного суду від 20 серпня 2020 р. у справі № 127/9133/20 [45], постанова Київського апеляційного суду від 26 лютого 2021 р. у справі № 367/8497/20 [46]).

Беручи до уваги останні законодавчі зміни, потрібно однозначно констатувати, що в справах, у яких водій керує транспортним засобом у стані сп'яніння, ступінь суспільної шкідливості малозначним бути не може. Санкція ст. 130 КУпАП не випадково є однією з найсуворіших у КУпАП. За останні роки відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння лише посилюється. Найновіші такі зміни відбулися з набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху». Законодавець розмір штрафу збільшив до 17 тис. грн, а термін накладення адміністративного стягнення — до 1 року. Варто також зазначити, що Верховна Рада України навіть робила спроби криміналізувати таке правопорушення та зачислити його до кримінальних проступків (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 р. № 2617–VIII [47]). Наведені законодавчі тенденції, що простежуються, дозволяють стверджувати про особливий підхід до оцінювання характеру та суспільної шкідливості адміністративного правопорушення, визначеного ст. 130 КУпАП.

Отже, якщо донедавна в судовій практиці ще були випадки звільнення водіїв за керування в нетверезому стані, то з 17 березня 2021 р. встановлена пряма заборона на застосування приписів ст. 22 КУпАП до таких правопорушень.

У 2011 році на основі аналізу судових рішень С. О. Резніков у своїй дисертаційній роботі наводить дані про те, що серед підстав для аргументації звільнення правопорушника від адміністративної відповідальності через малозначність, які трапляються найчастіше, є щиросердечне розкаяння винного (26,0 %); вчинення правопорушення особою вперше або особою, яку раніше не притягали до адміністративної відповідальності (12,6 %); важке матеріальне становище (4,9 %); усунення порушення на момент розгляду справи (3,5 %); у винного є утриманці (1,5 %). Також автор зазначає, що у 62,7 % постанов судді застосування ст. 22 КУпАП не мотивують. За підрахунками вченого, найчастіше визнавались як малозначні саме правопорушення у транспортній галузі, шляхового господарства, зв'язку — 41,3 % [48, с. 9]. Проведений аналіз застосування ст. 22 КУпАП підтверджує, що вищезазначені підстави упродовж 10 років продовжують залишатися популярними.

Ми не поділяємо позиції С. О. Резніка про можливість віднесення до малозначних правопорушень тих, які вчинені за пом'якшуючих обставин [48, с. 4]. На нашу думку, слід розмежовувати протиправну поведінку особи, яка має всі ознаки адміністративного правопорушення, адміністративні правопорушення з формальним складом, обставини, що пом'якшують відповідальність, та малозначне адміністративне правопорушення. Для констатації малозначності правопорушення не повинні братися до уваги поведінка особи після вчиненого правопорушення та обставини, за наявності яких можливе пом'якшення відповідальності за адміністративне правопорушення.

Також критично оцінюємо законодавче нововведення щодо встановлення переліку діянь, які за жодних обставин не можуть бути визнані малозначними. З позиції теорії адміністративного права малозначним може бути будь-яке правопорушення, незважаючи на важливість суспільних відносин, визначених нормами КУпАП. Об'єкт адміністративно-правової охорони малозначним бути не може. Якщо законодавець охороняє власність, громадський порядок, безпеку дорожнього руху, то ми не можемо стверджувати, що в одному випадку вони є важливими, а в іншому — ні.

Незважаючи на наше авторське бачення, доводиться констатувати, що законодавець, судова практика та наука адміністративного права відходять від традиційного підходу до інституту малозначності, як підстави, за якої можливе звільнення від адміністративної відповідальності, до сучасного — як до складника принципу індивідуалізації адміністративної відповідальності.

Другу частину цієї публікації хочемо присвятити процесуальним проблемам, пов'язаним із притягненням особи до адміністративної відповідальності, визначеної ст. 130 КУпАП. Серед найгостріших проблем варто виокремити проблему належного повідомлення особам, яких притягують до адміністративної відповідальності, про те, коли і де відбуватиметься розгляд справи судом. На практиці достатньо часто виникають ситуації, коли в суді немає інформації про належне повідомлення осіб, стосовно яких складено протокол про адміністративне правопорушення, про те, коли і де відбуватиметься судове засідання у зв'язку з поверненням судової повістки,

на яких зазначено позначки «за закінченням терміну зберігання» або «інші причини, що не дали змогу виконати обов'язки щодо пересилання поштового відправлення». Виникає питання, чи вважається за таких обставин особа належно повідомленою про час, дату та місце судового засідання.

Варто зауважити, що на законодавчому рівні це питання чітко не врегульоване. Як визначає ч. 1 ст. 268 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яку притягають до адміністративної відповідальності. У разі відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Відповідно до ст. 277 КУпАП повістка особі, яку притягають до адміністративної відповідальності, вручається не пізніше як за три доби до дня розгляду справи у суді. На повістці зазначаються дата і місце розгляду справи.

За змістом п.п. 17, 106, 116 Правил надання послуг поштового зв'язку, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 5 березня 2009 р. № 270, рекомендовані листи з позначкою «судова повістка» приймають для пересилання лише з рекомендованим повідомленням про їх вручення; бланк повідомлення про вручення рекомендованого листа з позначкою «судова повістка» повертається за зворотною адресою у першочерговому порядку, а у разі невручення такого листа з поважних причин він разом з бланком повідомлення про вручення повертається за зворотною адресою не пізніше, ніж через п'ять календарних днів з дня надходження листа до об'єкта поштового зв'язку місця призначення із зазначенням причин невручення [49].

У КУпАП немає ніяких вказівок щодо того, як діяти за обставин, коли судова повістка повернулася до суду з позначками «за закінченням терміну зберігання» або «інші причини, що не дали змогу виконати обов'язки щодо пересилання поштового відправлення». Зважаючи на те, що немає однозначного правового регулювання цього питання, це призвело до різної судової практики.

Наприклад, у справі № 654/2238/17 суд апеляційної інстанції встановив, що матеріали справи не містять даних про отримання правопорушником судових повісток, оскільки рекомендовані повідомлення про вручення поштового відправлення повернуто з позначкою про закінчення визначеного терміну зберігання. Наведене, на думку суду апеляційної інстанції, підтверджує той факт, що правопорушник не був належним чином та у відповідний спосіб повідомлений про день та час розгляду справи. За цих обставин суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що суд першої інстанції порушив право особи на захист і справедливий судовий розгляд, оскільки не було досліджено її доводи [50]. Аналогічним прикладом є постановва Апеляційного суду Одеської області у справі № 677/152/18. Відповідно до цієї постанови скасовано постанову суду першої інстанції та закрито провадження у справі. Підставою для такого рішення слугувало те, що було повернуто судову повістку у зв'язку із закінченням терміну зберігання. Це

відповідно призвело до несповіщення про час і місце розгляду справи і, як наслідок, спричинило порушення права особи на захист [51].

Велика Палата Верховного Суду в постанові у справі № 800/547/17 зазначає, що направлення листів рекомендованою кореспонденцією на дійсні адреси є достатнім для того, щоб вважати повідомлення належним [52]. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 820/1400/17 зазначає, що до повноважень адміністративних судів не віднесено визначення фактичного місцеперебування юридичних осіб або місця проживання фізичних осіб — учасників судового процесу — на час вчинення тих чи інших процесуальних дій. Зважаючи на це, примірники повідомлень про вручення рекомендованої кореспонденції, повернуті органами зв'язку з позначками «за закінченням терміну зберігання», «адресат вибув», «адресат відсутній» тощо, з урахуванням конкретних обставин справи, можна розглядати як належні докази виконання адміністративним судом обов'язку щодо повідомлення учасників судового процесу.

Водночас не менш поширеною протилежна думка, яка виходить із буквального тлумачення законодавства. Так, Велика Палата Верховного Суду у справі № 752/11896/17-ц зазначає, що приписи ЦПК України не дають підстав виснувати, що повернення повістки про виклик до суду із вказівкою причини повернення «за закінченням терміну зберігання» є доказом, що засвідчує належне інформування відповідача про певний час і визначене місце розгляду справи [53]. Подібна позиція викладена у постанові Великої Палати Верховного Суду у справі № 461/10610/13-ц [54] та постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду у справі № 127/2871/16-ц [55]. Зокрема, у справі № 676/752/17 Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду дійшов висновку, що особу, яку притягують до адміністративної відповідальності, не можна вважати належно повідомленою про розгляд справи щодо неї, якщо лист із повідомленням повернувся за закінченням терміну зберігання або зважаючи на інші причини [56].

Зважаючи на наявність двох наведених вище діаметрально протилежних позицій, питання: як діяти за таких обставин — не є однозначним. З одного боку, сторона може зловживати своїми правами, розраховуючи на уникнення адміністративної відповідальності, свідомо ухилятися від отримання кореспонденції, знаючи, що лист повернеться до суду з позначкою «за закінченням терміну зберігання». З іншого, особа й справді може не знати про проведення судового розгляду, а повернення судової кореспонденції, зважаючи на те, що закінчився термін її зберігання, як правильно зазначає М. П. Худик, формально не підтверджує іншого [57].

Отже, є необхідність на законодавчому рівні чітко врегулювати процедуру вручення повісток у справах про адміністративні правопорушення. Якщо цього не зробити, така ситуація і надалі спричинятиме збитки державі у вигляді сум нестягнутих штрафів, формуватиме у правопорушника почуття безкарності, а також підірватиме авторитет судової системи.

Вища рада правосуддя проаналізувала судову практику, що складалася з врученням повісток, і запропонувала чітко врегулювати процедуру

повідомлення учасників процесу про час, дату та місце судового засідання. Радою пропонується змінити ст. 277 КУпАП, передбачивши, що повістка надсилається за зареєстрованою адресою місця проживання особи, а якщо особа в протоколі вказала іншу адресу — за вказаною у протоколі адресою. У випадку повернення повістки за закінченням терміну зберігання або з інших причин пропонується вважати особу повідомленою про засідання. Також запропоновано вважати особу належно повідомленою про судові засідання і у випадку, якщо повістка передана під розписку одному з повнолітніх членів сім'ї адресата. Пропозиції передбачають можливість розглянути справу щодо особи, яка відмовилася від отримання повістки. У разі невручення повістки особу можна буде повторно викликати шлях надсилання тексту повідомлення електронною поштою, факсимільним повідомленням, телефонограмою, текстовим повідомленням з використанням мобільного зв'язку. Запропоновані зміни передбачають обов'язок учасника провадження повідомити суд про зміну місця свого проживання (перебування). У разі невиконання такого обов'язку повістка надсилається за останньою відомою адресою, а особа вважається повідомленою, навіть якщо адресат за цією адресою більше не проживає [57].

Прийняття таких змін позитивно відобразиться не лише на судовій практиці притягнення до адміністративної відповідальності водіїв, які здійснювали керування транспортними засобами у стані сп'яніння, а й на судовій практиці розгляду і вирішення інших категорій справ про адміністративні правопорушення.

Останнє питання, яке варто порушити в межах цієї публікації, — це законодавче збільшення строку накладення адміністративного стягнення за вчинення правопорушень, які визначені ст. 130 цього Кодексу.

17 березня 2021 р. став чинним Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху». Цим Законом термін накладення адміністративного стягнення за вчинення правопорушень, визначених ст. 130 цього Кодексу, збільшено до одного року (ч. 6 ст. 38 КУпАП). Раніше такий строк становив 3 місяці.

Хоча Головне науково-експертне управління Верховної Ради України дещо сумнівно висловилося щодо визначення більш тривалих строків накладення адміністративних стягнень у разі скоєння правопорушень, які визначені ст. 130 КУпАП [8], проте, на нашу думку, такі законодавчі зміни є повністю виправданими. Аналізуючи дисциплінарні провадження щодо суддів під час прийняття ними рішень про закриття проваджень, було виявлено, що головною підставою для закриття проваджень стосовно правопорушників було закінчення тримісячного строку накладення адміністративного стягнення. Не секрет, що саме на затягуванні справи часто будувалася основна лінія захисту правопорушника. Правопорушник та його захисники робили все можливе, щоб затягнути справу більше, ніж на 3 місяці. З цією метою вони не лише свідомо відмовлялися від отримання судових повісток, але і заявляли клопотання щодо перенесення розгляду справи, зважаючи на хворобу, відраження, потребу скористатися послугами адвоката, подавали безпідставні клопотання про виклик для подання

пояснень свідків та поліцейського, який склав протокол про адміністративне правопорушення, витребування додаткових доказів, заявляли відвід судді тощо. До таких клопотань зазвичай долучалася медична документація, накази про відрядження, проїзні квитки, сьогоднішнім чи вчорашнім днем укладений договір про надання правової допомоги. Суддям було дуже непросто протидіяти таким процесуальним зловживанням, адже формально клопотання правопорушників справляли враження достатньо обґрунтованих і підстав для відмови у їх задоволенні зазвичай не було.

Судді намагалися реагувати на протиправну поведінку учасників процесу, спрямовану на затягування справи, проте стислі терміни притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності не завжди давали можливість ефективно їй протидіяти. Наприклад, у справі № 751/3621/18 суддя відмовила в задоволенні клопотання адвоката про виклик зазначених у протоколі свідків та витребування інформації щодо проходження сертифікації приладом «Драгер». Таку відмову пояснила тим, що задоволення такого клопотання призведе до закінчення строків притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності, після чого адвокат подала підготовлену ще до початку судового засідання (і розгляду вищезазначеного клопотання) письмову заяву про відвід судді, в обґрунтування якої вказала на те, що в її клопотанні про витребуванні доказів і допиті свідків було безпідставно відмовлено. На запитання головуючого адвокат пояснила, що підготувала таку заяву про відвід раніше, оскільки готувалася до різних варіантів перебігу судового засідання. Відповідно до протоколу автоматизованого розподілу заяву про відвід судді передано на розгляд іншому судді, який хоча і відмовив у її задоволенні, проте жодним чином не міг вплинути на ту обставину, що провадження щодо правопорушника підлягає закриттю у зв'язку із закінченням на момент розгляду справи строку накладення адміністративного стягнення [58].

Отже, законодавче збільшення строку накладення адміністративного стягнення за вчинення правопорушень, передбачених ст. 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, до одного року має позитивно відобразитися на судовій практиці застосування ст. 38 КУпАП. Один рік — цілком достатньо, щоб об'єктивно і всебічно розглянути таку справу. Випадки, коли правопорушнику усе-таки вдасться затягнути розгляд справи більше одного року, стануть одиничними. Якщо Вища рада правосуддя брала до уваги пояснення суддів про неможливість у багатьох випадках (через поведінку учасників процесу, завантаженість суду, з інших об'єктивних причин) розглянути справу в тримісячний строк і не притягувала суддів до дисциплінарної відповідальності, то після останніх законодавчих змін не лише правопорушнику, але й судді, який не вкладеться в річний строк, буде складно уникнути відповідальності.

Список використаних джерел

1. Статистика ДТП в Україні за період з 01.01.2021 по 31.05.2021. *Патрульна поліція України*. URL : <https://bit.ly/3nZ3h3E>.
2. П'яні за кермом — покарати не можна звільнити. *ГО «Фундація DEJURE»*. URL : <https://bit.ly/3wACG0V>.
3. *Веремієнко С. В., Шестак Л. В.* До питання про звільнення від адміністративної відповідальності за незначне правопорушення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Право*. 2015. Вип. 30, Т. 2. С. 96–98.
4. *Бачун О.* Питання, які виникають при розгляді справ про адміністративні правопорушення. *Право України*. 2000. № 8. С. 67–69.
5. *Калюжний Р. А., Комзюк А. Т., Погрібний О. О.* Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар. Київ, 2008. 781 с.
6. *Резнік С. О.* Малозначність правопорушення як підстава звільнення від адміністративної відповідальності. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.
7. *Панькевич В. М., Сухоребра Т. І.* Звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Право*. 2020. Вип. 62. С. 235–239.
8. Висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України на проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху (№ 2695 від 27.12.2019 р.) від 11.02.2020 р. *Верховна Рада України*. URL : <https://bit.ly/3ESMGFG>.
9. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 30.01.2018 р. у справі № 285/94/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3GU9R4h>.
10. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 09.10.2018 р. у справі № 285/3490/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3CRCFru>.
11. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 02.04.2019 р. у справі № 285/908/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3mTaq6s>.
12. Постанова Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 25.06.2020 р. у справі № 446/979/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3kdq1Mf>.
13. Постанова Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 05.06.2020 р. у справі № 446/893/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3GQK3FY>.
14. Інструкція про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції. Затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України від 09.11.2015 р. № 1452/735, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 11.11.2015 р. за № 1413/27858. *Верховна Рада України. Законодавство України*. <https://bit.ly/3EMeMtI>.
15. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 21.08.2019 р. у справі № 682/956/17. *Verdictum. Liga 360*. URL : <https://bit.ly/304nddu>.

16. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 30.01.2018 р. у справі № 285/94/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3GU9R4h>.
17. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 14.02.2018 р. у справі № 285/287/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/2Y1THuY>.
18. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 19.04.2018 р. у справі № 285/487/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3qf4wyf>.
19. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 06.06.2018 р. у справі № 133/899/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3qf4wyf>.
20. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 25.09.2018 р. у справі № 285/3218/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3wqW1BA>.
21. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 09.10.2018 р. у справі № 285/3490/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3CRCFRu>.
22. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 24.10.2018 р. у справі № 285/3056/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3GWpYOA>.
23. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 14.11.2018 р. у справі № 278/2610/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3mMGom5>.
24. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 10.12.2018 р. у справі № 285/4370/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3bNZ1OP>.
25. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 13.12.2018 р. у справі № 285/4250/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3wk36Uo>.
26. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 02.04.2019 р. у справі № 285/908/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3mTa66s>.
27. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 13.05.2019 р. у справі № 285/600/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/2ZSKFtL>.
28. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 17.05.2019 р. у справі № 285/903/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3CRDa4Q>.
29. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 21.05.2019 р. у справі № 285/1477/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/301DMGJ>.
30. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 14.08.2019 р. у справі № 285/2759/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3GXD7ab>.
31. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 10.10.2019 р. у справі № 285/3311/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/2ZYAvbC>.
32. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 14.08.2019 р. у справі № 285/2759/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3GXD7ab>.

33. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 29.04.2020 р. у справі № 285/1077/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3bLKZNB>.
34. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 29.04.2020 р. у справі № 285/1360/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3kfaueh>.
35. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 10.06.2020 р. у справі № 285/1737/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3kagfKY>.
36. Практика застосування Верховним Судом України положень Загальної частини Кримінального кодексу України [уклад. О. П. Горох] ; за заг. ред. А. А. Музики. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 524 с. <https://bit.ly/3EIQnO2>.
37. Постанова Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 05.11.2019 р. у справі № 446/1936/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3bLL2Jh>.
38. Постанова Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 15.11.2019 р. у справі № 446/1889/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3kfaI5D>.
39. Правила дорожнього руху. Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <http://bit.ly/39MhgkR>.
40. Постанова Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 05.06.2020 р. у справі № 446/893/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3GQK3FY>.
41. Постанова Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 09.06.2020 р. у справі № 446/895/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3woAHwl>.
42. Постанова Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 25.06.2020 р. у справі № 446/979/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3kdq1Mf>.
43. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху. Закон України від 16.02.2021 р. № 1231–IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://bit.ly/3GWqFaE>.
44. Зауваження Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України від 11.12.2020 р. до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху» (реєстр. № 2695, друге читання). *Верховна Рада України*. URL : <https://bit.ly/3nZ4qrY>.
45. Постанова Вінницького апеляційного суду від 20.07.2020 р. у справі № 127/9133/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3qmlP0m>.
46. Постанова Ірпінського міського суду Київської області від 29.01.2021 р. у справі № 367/8497/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/3GQLjsG>.
47. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень. Закон України від 22.11.2018 р. № 2617–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://bit.ly/35kGZzS>.

48. Резнік С. О. Малозначність правопорушення як підстава звільнення від адміністративної відповідальності. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.
49. Правила надання послуг поштового зв'язку. Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. № 270. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://bit.ly/2YntobP>.
50. Постанова Апеляційного суду Херсонської області від 24.11.2017 р. у справі № 654/2238/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/301D2RF>.
51. Постанова Апеляційного суду Хмельницької області від 13.06.2018 р. у справі № 677/152/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/2ZZ1EKQ>.
52. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 25.04.2018 р. у справі № 800/547/17. *ZakonOnline*. URL : <https://bit.ly/3mQvM42>.
53. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 12.12.2018 р. у справі № 752/11896/17. *ZakonOnline*. URL : <https://bit.ly/3k8ts6X>.
54. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10.04.2019 р. у справі № 461/10610/13-ц. *Verdictum. Ліга 360*. URL : <https://bit.ly/3bNFiPq>.
55. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 20.06.2018 р. у справі № 127/2871/16-ц. *Протокол*. URL : <https://bit.ly/3ESTySY>.
56. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 31.03.2021 р. у справі № 676/752/17. *ipLex*. URL : <https://bit.ly/3kagKok>.
57. Худик М. Вища рада правосуддя пропонує внести зміни до Кодексу про адмінправопорушення (07.08.2018). Вища рада правосуддя. URL : <https://bit.ly/3CW8CyQ>.
58. Постанова Новозаводського районного суду міста Чернігова від 21.09.2018 р. у справі № 751/3621/18 *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://bit.ly/31EcaYY>.

Надійшла до редакції 12.06.2021

Viktor HRYSHCHUK,
Volodymyr RYBALKO
The High Council of Justice

Insignificance in Committing Administrative Offences Provided by the Article 130 of the Code of Ukraine on Administrative Offences

The judicial practice of exemption of offenders from administrative responsibility due to insignificance provided by the Article 130 of the Code of Ukraine on administrative offences has been analyzed. The problems of interpretation of the evaluative term «insignificance» as a basis for exemption from administrative responsibility under Article 130 of the Code of Ukraine on administrative offences has been disclosed. The classification of the most frequent cases of drunk driving into the insignificant administrative offence has been reviewed in practice. In particular, «low index of blood alcohol content», «presence of mitigating circumstances», «positive person's behavior after committing offence», «onset of intoxication due to the use of medicines», «no seizure of a vehicle by police officers». The delimitation of illegal behavior of a person that contains all indications of administrative offence, administrative offences with a formal composition, circumstances that mitigate responsibility, and insignificant administrative offence has been conducted. It has been indicated that person's behavior after committed offence and

circumstances that mitigate responsibility for administrative offence should not be taken into consideration for acknowledgment of its insignificance. It is identified that contrition of a guilty person, committing an offence for the first time or commitment by a person that has not been prosecuted before, difficult financial situation, compensation for the caused damage and existence of dependents, as 10 years ago continue to remain the most common basis for exemption of offenders from administrative responsibility due to insignificance. An extension term of up to one year of imposition of an administrative penalty for committing an offence provided by the Article 130 of the Code of Ukraine on administrative offences has been positively assessed.

Keywords: *administrative offence, insignificance of administrative offence, exemption from administrative responsibility, term of imposition of administrative penalty.*